

Проект Ради Європи

«Захист свободи слова та свободи медіа в Україні (SFEM-UA) »

LEX_2025_5

4 лютого 2025 р.

ЮРИДИЧНИЙ ВИСНОВОК

щодо додаткових змін до Проекту Закону України №12111

Відділ співробітництва у сфері свободи слова

Роль і відповідальність Ради Європи у захисті свободи слова підкреслені у «Рейк'явікських принципах демократії» та [Рейк'явікській декларації — Об'єднані навколо наших цінностей](#).

Проект [«Захист свободи слова та свободи медіа в Україні»](#) фінансується у межах [Плану дій Ради Європи для України «Стійкість, відновлення та відбудова» на 2023–2026 роки](#) та спрямований на вирішення нагальних потреб головних зацікавлених сторін і медіа акторів у країні. Метою проекту є сприяння плюралістичному медіасередовищу в Україні шляхом вдосконалення правової бази та політик відповідно до європейських стандартів. Проект реалізується за трьома основними напрямками:

1. Гармонізація законодавства України у сфері медіа, свободи слова і доступу до інформації відповідно до європейських стандартів.
2. Ефективне впровадження законодавства, що регулює захист журналістів, суспільне мовлення та роботу регуляторних органів, відповідно до європейських стандартів.
3. Ефективні комунікаційні стратегії, які просувають збалансоване висвітлення в медіа та запобігають виникненню інформаційного безладу.

Документ підготовлено у рамках проекту «Захист свободи слова та свободи медіа в Україні» консультанткою Ради Європи Танею Керсеван (Tanja Kersevan).

www.coe.int/freedomofexpression

Зміст

I. Вступ.....	4
II. Ключові питання, визначені у запропонованих поправках	5
2.1. Обмеження діяльності іноземних медіа.....	5
2.2. Регулювання щодо послуг дубляжу.....	5
2.3. Обов'язки Національної ради з питань телебачення і радіомовлення у забезпеченні обмежень розповсюдження.....	6
III. Висновок.....	6

I. Вступ

Цей юридичний висновок підготовлений Відділом співпраці у сфері свободи слова Ради Європи у межах проекту «Захист свободи слова та свободи медіа в Україні» на запит Микити Потураєва, голови Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Верховної Ради України, від 22 січня 2025 року. Він оцінює поправки, запропоновані народною депутаткою України Оленою Кондратюк до другого читання проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності медіа», реєстраційний № 12111, та їх відповідність вимогам Стандартам Ради Європи та ЄС у сфері медіа.

З огляду на постійні зусилля України, спрямовані на приведення її законодавчої бази у відповідність до європейських норм і зобов'язань, важливо забезпечити, щоб будь-які зміни відповідали основоположним принципам свободи медіа, пропорційності та правової визначеності.

Незважаючи на те, що ці поправки до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності медіа» є кількісно незначними та стосуються окремих сфер, вони вносять важливі зміни, зокрема, щодо діяльності іноземних (медіа) служб в Україні. Хоча метою цих змін є зміцнення інформаційного суверенітету України, існують занепокоєння, що вони можуть призвести до надмірних обмежень свободи медіа та потенційної невідповідності міжнародно-правовим зобов'язанням, у тому числі зобов'язанням за Європейською конвенцією про транскордонне телебачення та іншими стандартами Ради Європи та Європейського Союзу.

II. Ключові питання, визначені у запропонованих поправках

Аналіз додаткових змін до Законопроекту № 12111 ґрунтується на міжнародному праві та стандартах щодо свободи слова і свободи медіа, зокрема стандартах Ради Європи у цій сфері, а також на законодавчій базі ЄС у сфері медіа. Зокрема, він спирається на наступне:

- Європейська конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод (ЄКПЛ)
- Європейська конвенція про транскордонне телебачення
- Рекомендація CM/Rec(2022)11 про принципи управління медіа та комунікаціями
- Директива ЄС про аудіовізуальні медіа-послуги.

2.1. Обмеження на діяльність іноземних медіа

Запропонована поправка (№ 4) до статті 121 Закону України «Про медіа» вимагає від Національної ради з питань телебачення і радіомовлення відмовляти або анулювати реєстрацію іноземних лінійних медіа, якщо вони надають доступ до програм мовою держави-агресора без забезпечення доступу державною мовою.

Ці заходи непропорційно обмежують іноземних мовників, у тому числі медіа держав-членів ЄС та держав-учасниць Європейської конвенції про транскордонне телебачення, які можуть пропонувати багатомовний контент, у тому числі російською мовою.

Це положення суперечить статті 4 Закону України «Про медіа», яка гарантує приймання чи ретрансляцію радіоканалів, телеканалів, каталогів програм, які походять з країн, що є членами Європейського Союзу та зміст яких відповідає вимогам ЄКПЛ. Крім того, у статті 4 чітко зазначено, що будь-які обмеження свободи медіа повинні не лише ґрунтуватися на підставі закону, якщо це є необхідним у демократичному суспільстві, а відповідне обмеження є пропорційним (ненадмірним) щодо поставленої мети, чого не можна сказати про запропонований захід.

У запропонованих заходах недостатньо продемонстровано обґрунтованість і пропорційність, оскільки вони накладають широкі обмеження без чітких доказів необхідності чи використання найменш обмежувальних засобів для досягнення поставленої мети. Відсутність детальної оцінки потенційного впливу посилює занепокоєння щодо дотримання міжнародних стандартів свободи медіа та недискримінації.

Запропоновані зміни можуть призвести до відкликання ліцензій міжнародних провайдерів контенту, які не мають прямих зв'язків з державою-агресором, тим самим обмежуючи розмаїття медіа, доступних українській аудиторії.

2.2. Регулювання щодо послуг дубляжу

Поправки № 1, 5 і 6 розширюють сферу регулювання на послуги дубляжу, що є вкрай нетиповим для європейського контексту.

ЄС не регулює дубляж окремо, але ці послуги відіграють вирішальну роль в законодавчій базі ЄС у сфері медіа, особливо в підвищенні доступності та просуванні культурного розмаїття. Директива ЄС про аудіовізуальні медіа-послуги, наріжний камінь медіа-регулювання ЄС,

вимагає, щоб щонайменше 30% каталогів послуг на вимогу містили європейські твори, опосередковано заохочуючи дублювання та субтитрування для збільшення транскордонного розповсюдження. Крім того, «Creative Europe MEDIA» підтримує проекти, які сприяють субтитруванню та дубляжу, заохочуючи мовне розмаїття та культурний обмін. Практики дублювання відрізняються в різних країнах-членах ЄС, що обумовлено культурними та економічними факторами. Замість того, щоб накладати обмеження, ЄС зосереджується на позитивній політиці, яка підтримує створення багатомовного контенту та забезпечує доступ до європейських аудіовізуальних творів у всіх мовних регіонах.

Перша запропонована поправка (№ 1) підпадає під вступні положення закону, де визначаються терміни, що використовуються в законі. Вона пропонує включити визначення студії дубляжу до пункту 58 та змінити нумерацію всіх наступних пунктів з нинішніх «58-63» на «59-64» відповідно.

Поправка № 5 стосується статті 124 закону, яка передбачає «інші обмеження діяльності суб'єктів інформаційної діяльності під час збройної агресії». Положення «після слова “виробник” доповнити словами “студія дубляжу” означає, що тепер медіа-послуги також будуть обмежені, якщо вони будуть дубльовані студією, пов'язаною з державою-агресором. Наразі обмеження стосується лише виробників (наприклад, фізичних або юридичних осіб з держави-агресора). Ця зміна поширюється на студії дубляжу, тобто навіть якщо фільм був вироблений в іншій країні, якщо він був дубльований у державі-агресорі, він може потрапити під обмеження.

Поправка № 6 вводить додаткове обмеження до положень статті 15¹, що обмежує «розповсюдження і демонстрування фільмів, що містять популяризацію органів держави-агресора, радянських органів державної безпеки». Вона додає «та/або дубльовані (озвучені) юридичними особами держави-агресора». Це означає, що навіть якщо контент вироблений за межами держави-агресора, якщо він був дубльований компанією, що базується в державі-агресорі, він тепер підпадатиме під ті самі обмеження.

Це може вплинути на іноземних дистриб'юторів, навіть тих, які не мають прямого зв'язку з державою-агресором, якщо частина їхнього контенту була дубльована в цій країні. Європейські та світові медіа-провайдери, які пропонують контент, дубльований в Росії, тепер можуть зіткнутися з обмеженнями в Україні, навіть якщо вони також пропонують контент, дубльований або субтитрований українською мовою, і не мають жодних інших зв'язків з державою-агресором. Це може вплинути на найбільших міжнародних мовників, стрімінгові платформи та кінодистриб'юторів. Поправки пропонують значне розширення обмежень для українських медіа, поширюючи їх від виробництва до послуг з дублювання. Це дуже незвично в європейському контексті, оскільки більшість медіа-регулювань зосереджуються на походженні продукції, а не на місці її дублювання.

2.3. *Обов'язки Національної ради з питань телебачення і радіомовлення щодо застосування обмежень на розповсюдження*

Окрім деяких лінгвістичних уточнень, значення яких неможливо однозначно визначити з перекладу, поправки № 2 і 3 посилюють дії Національної ради з питань телебачення і радіомовлення (Національна рада) щодо платформ у випадках, коли до провайдерів медіа-послуг застосовано санкції у вигляді обмеження розповсюдження. Замість нинішнього «права» Національної ради закликати платформи припинити розповсюдження, ці поправки накладають на неї обов'язок це робити. Ці положення є обґрунтованими.

III. Висновок

Хоча метою запропонованих поправок є захист інформаційного суверенітету України, вони є надто широкими і ризикують підірвати плюралізм медіа. Крім того, вони створюють ризики недотримання міжнародних угод, які мають вирішальне значення для процесу вступу України до ЄС.

Рекомендується ретельно переглянути ці поправки, щоб привести їх у відповідність до міжнародних стандартів свободи медіа та принципів пропорційності, гарантуючи, що регулювання медіа в Україні залишатиметься збалансованим та ефективним у забезпеченні національної безпеки та демократичних свобод.